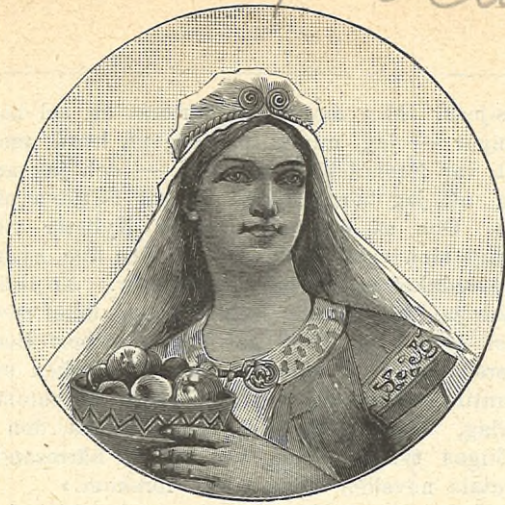

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

W. Gusterson St. Paulsg. 3425

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

N:r 90 (665).

LÖRDAGEN DEN 11 NOVEMBER 1899.

12:TE ÅRG.

PRENUMERATIONSPRIS PR ÅR: IDUN KR. 5:— IDUNS MODETIDN. MED PLAN- SCHER OCH HANDARB. ... » 5:— IDUNS MODETID. UTAN PL. ... » 3:—	UTGIFNINGSDAGAR: HVARJE ONSDAG OCH LÖRDAG. LÖSNUMMERPRIS: 8 ÖRE.	REDAKTÖR OCH UTGIFVARE: FRITHIOF HELLBERG TRÄFFAS SÄKRÄST KL. 2—3. REDAKTIONSSEKR.: JOHAN NORDLING.	BYRÅ OCH EXPEDITION: KLARA S. KYRKO GATA 16, 1 TR. ÖPPNA KL. 10—5. ALLM. TEL. 6147. RIKS 1646.	KOMMISSIONÄRER ANTAGAS ÖFVER HELA LANDET PÅ ALL- DELES SÄRSKILDT FÖRMÅNL. VILLKOR. STOCKHOLM, IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI.
--	--	---	--	---

HOS »RENÉ».

KVINNANS PLATS i litteraturhistorien är ju redan gifven, lagern flätad och odödlighetens himmel öppnad.

Men tidningsvärldens, *pressens* kvinna har först i våra dagar trädt fram i ljuset för att genom talang och energi värdigt ställa sig vid sidan af sina manliga kamrater.

Den franska pressen äger ju redan kvinnliga pennor, som vunnit världsrykte. Jag behöfver här endast påminna om signaturerna *René* och *Gyp* — af hvilka den förra innehafves af m:me Severine och den senare af grefvinnan de Martel de Janville. De nord-amerikanska tidningarna ha ju en massa lika påpassliga som djärfva kvinnliga reporters, och på den engelska sidan, under nu pågående krig, i Transvaal, befinner sig bland krigskorrespondenterna en ung engelska, dotter till en öfverste.

Och här hemma?

Ja, hvilken känner icke och har ej lärt sig skatta signaturerna *Jacqueline* och *René* — *Jacqueline* — fru Jacobine Ring — i *Allehanda* och *René* i *Stockholmstidningen*.

Det är nu den senares, fru *Anna Brantings* bild, som i dag lyser upp *Iduns* första sida.

Jag använder med afsikt orden lyser upp, ty öfver hela hennes personlighet lyser någonting af sol — vårsol — uppiggande, värmande.

Hon kan nog understundom visa lejoninnekron och rifva, men äfven i hennes mest kritiska ögonblick ligger humorn på lur bakom den bäska sanningen, och man ser alltid mellan raderna ett par skälmska ögon, som säga ungefär så här:

»Kära människobarn, ta'n inte så fasligt illa vid er, det var inte så illa menadt!»

Därför inträffar också det egendomliga, att, fastän hon nog kan säga en hel hop hvassa saker om vederbörande — d. v. s. våra dramatiska artister — är hon likväl ingalunda hatad — nej, hon är på god fot med dem allesamman.

»Fruktad, men älskad!» skulle René kunna ta till devis på sitt adliga vapen — om hon nu behöfde något.

Men René är nog.

De af *Iduns* läsarinor, som till sin dagliga morgonlektyr hafva »Sveriges mest spridda tidning», skola helt säkert ge mig rätt.

Ty ett faktum är, att om René är artistersnas enfant terrible, är hon de öfriga prenumeranternas enfant gatée. — Hvarför?

Ja, svaret ligger kanske närmare till hands, än ni tror. I en af sina senaste krönikor skrifer hon:

FRU ANNA BRANTING (»RENÉ») I SITT ARBETS-
RUM.

EFTER FÖR IDUN TAGEN FOTOGRAFI AF A. BLOMBERG.

»Jag vet, att de flesta damer tänka lika med mig, men de ha inte så bra tillfälle att tala ut som jag.»

Där ha vi det. Det är just hennes styrka. Hon är damernas advokat, hon för den kvinnliga publikens talan inför offentligheten, hon säger ut tankarna, som ligga i luften, och hon gör det alltid på ett originelt och roligt sätt.

Nu har ju René som en begåfvad kvinna ibland sitt lilla hufvud för sig. Och det händer understundom vid genomläsandet af hennes teaterkrönikor, att oppositionslusten vill vakna. Men fru Branting vore icke hvad hon är: kvinna ut i fingerspetsarna, om hon icke hade sym- och antipatier. Så kunde jag t. ex. aldrig fatta hennes undervärderande af fru Ellens — pardon! — friherrinnan Cederströms talang. Hon var ju i alla fall en sällsynt rik begåfning, full af sjudande fantasi och lifslust, hvilket bäst bevisas af, att hennes plats ännu står tom. Ingen skådespelerska ägde som hon det talade ordet så i sin makt — minns hennes blixtnabba, flödande repliker! — och ville hon understundom som artist flyga högre, än vingarna buro, så var det intet fel i våra dar, då man nästan vant sig vid att se verkligt begåfvade artister sätta sitt mål aldeles för lågt.

Men jag vill ingen revision af fru Ellen Hartmans sak. Det var endast i förbigående jag kom att vidröra detta. I mångt och mycket sammanfaller min uppfattning helt och hållet med René's.

I hennes artistiskt förfinade hem, öfver hvilket på samma gång hvilat en prägel af gammaldags komfort och trefnad, hade jag en afton, när hon och hennes man sågo några journalist-vänner hos sig, tillfälle att något djupare pejla hennes åsikter.

Ty fru Anna Branting har aldeles bestämda sådana. Och hon är minsann inte att leka med, om man, utan att hon anar någon argan list, vill locka henne med att acceptera ens egen åsikt.

Då lutar hon sig bekvämt tillbaka i den sidenklädda karmstolen i empire, kisar litet retsamt med ögonen, blåser långsamt, med oefterhärmligt behag ut den ljusblå cigarrettröken, och så säger hon:

»Nej, men *det* tycker inte jag.»

Hvad vi nu fullt enades om var, att Hillberg och Lindberg äro våra främste skådespelare och fruarna Sandell och fröken Lundekvist våra förnämsta skådespelerskor.

»Hillberg», yttrade hon på sitt dröjande, sväfvande, halft beslöjade sätt att tala, »äger bredd, kraft och blodfullhet. Han är typen för en renässansartist, Lindberg är poeten, stämningmänniskan som skådespelare — fin i detaljen, men begränsad.»

Nu ett litet kokett bloss på den fina, egyptiska cigarretten och så fortsättning:

»Och fröken Lundekvist! Hvad jag hoppas mycket af henne. Ingen har någonsin lofvat så mycket. Hon är härlig. Och denna röst! Det är som en varm, italiensk sommarnatt, när hon talar — en mörk natt med en sjungande näktergal, gömd bland pinierna.»

»Och ni själf, min fru? Vi ha nu så mycket talat om andra. Det skulle roa mig att höra er tala litet om er själf.»

»Asch, det är rakt ingenting!»

Och hon gör en lekfullt afvärjande rörelse. »Låt mig åtminstone se ert arbetsrum — verkstaden.»

»Guillotinen!» skrattar hon. »Gärna för mig — ni skall bli förvånad.»

Hon reser sig, och jag lämnar min cigarr och min grogg och följer henne.

Hon slår undan ett mjukt, tungt draperi i

varma färger, och vi stå i ett litet förtjusande rum, prydt med alla de småting och konstverk, en kvinna älskar att se omkring sig, när hon drömmer eller arbetar — de må nu smeka hennes hjärta eller väcka hennes fantasi.

Här finner ni bilden af en hennes allra käraste väninna, som hon tillber. Väggarne lysas upp af bilder från Italien, förnämligast Firenze, där hon tillbragt en vinter i Arnodalen som gäst hos den kände skriftställaren och publicisten Gustaf F. Steffen. Det var i den lilla byn Settignano.

Men det, som nästan tager min blick med våld, är ett hufvud i gips af den döende riddaren Guido Vivarelli från Ravenna. Sällan har jag sett ett så själfvullt uttryck, någonting så underbart gripande vackert. Och mitt hjärta skälfrer ett ögonblick i stum hänförelse.

»Är det inte vackert?» frågar hon helt sakta. Och jag kan endast nicka till svar.

Så rycker jag mig lös och ser mig på nytt omkring i rummet. Det är som sökte jag omedvetet något.

Hon ser på mig småleende.

»Inte sant? Jag sa' ju, att ni skulle bli förvånad — öfver det som inte finns.»

Nu har jag det! I denna litterära verkstad saknas det viktigaste — skrifbordet. Det finns helt enkelt inte en tillstymmelse till något skrifbord.

Fru Branting slår sig nu ner just i den stol, ni ser henne sitta i på »Iduns» första sida.

»Ja,» säger hon och slätar med en liten blygsam min, som klär henne ofantligt väl, ut ett veck på sin klädning, »ja, jag använder verkligen icke något skrifbord.»

»Men hur skrifver ni då edra böcker, edra artiklar?»

»Jag lägger en bok på mitt knä, lägger ett ark papper på boken, tänder en cigarrett och tar en penna.»

»Och så?»

»Så blir artikeln färdig. Vet ni, båda mina böcker har jag skrifvit på det viset. Och dem har jag icke skrifvit mellan fyra väggar, utan midt ute i Guds fria natur, i skogen, med kvittrande bofinkar och sjungande bäckar rundt omkring mig.»

»Då förstår jag edra böcker ännu bättre. Då fattar jag, hvarifrån ni fått stilens friskhet, käckheten i uppfattningen och denna allt försonande humor, som verkar lika välgörande som en forsande bäck mellan nakna stenar en het sommardag.»

»Det var vackert sagdt!»

»Och just därför skall ni nu tala om för mig, när René började skrifva, och *hur* hon började.»

»En interview? Fy!»

»Kalla det hvad ni vill. Men då ni nu sitter i ert arbetsrum, just i den där stolen, där ni antagligen diktar och drömmer, hvarför då inte vara litet älskvärd...?»

»Jag måste väl då. Men skaffa mig till gengäld en ny cigarrett.»

Den kom och den tändes.

Och René började:

»När jag började skrifva? Jo, det var i tidningen »Tiden» 1884, om jag mins rätt. Jag skref under signaturen »Vox» och under rubriken »Medan skörden mognar». Det var kåserier — ibland allvarsamma, ibland lustiga. Som det föll sig. Men hvad som genomgick dem var nog en medkänsla med allt, som heter lidande här i världen. Så skref jag i »Socialdemokraten». Men jag måste nu inskjuta det, att jag icke alls är någon socialist. Jag tror snarare, jag är aristokrat i min uppfattning. Jag dyrkar skönheten framför allt. — Den, som nu egentligen gaf mig en liten knuff framåt på min skriftställarebana, var Vult v.

Stejern. Min man hade förlorat en hel hop pengar — jag minns nu inte på hvad, men det var förskräckligt mycket! — och jag ansåg, att jag borde hjälpa till att förtjäna något. Och så öppnade Dagens Nyheter välvilligt sina spalter för mig, och den fine, hyggelige redaktören lät mig få honorar. År 1891 reste jag till Dresden och Paris och skref resebref hem. År 1893 gaf jag på Albert Bonniers förlag ut »Lena», den där boken om fruntimmer ni vet, och året därpå, på samma förlag, »Sju Martyrer», bland hvilka den i mångas tycke — jag vet det — härresande brutala novellen »Edens ve» förekom.»

»Jag minns. Men jag minns också historien om fru Margareta — henne glömmar jag aldrig! — hon, den guldhåriga, hvars ungdomsdrömmar skimrade i hvitt som björkens stam om våren, men som fick sju svarta starka ungar, som togo hennes kraft och smulade sönder hennes drömmar. Stackars fru Margareta!»

Och den förtjusande vackert skrifna novellen glider förbi i våra tankar, medan en ängel går genom rummet...

Här skulle jag med ett sista streck kunna avsluta mitt flyktiga utkast af René. Men jag måste tillägga: fru Anna Branting är genuin stockholmska — ja, så genuin, att jag tror hon är nästan lika känd af hufvudstaden som gamle general Sven. Till min stora sorg måste jag då konstatera, att hon i hög grad älskar det glada surret på en första klassens restaurant, och efter en premiére är man nästan säker att träffa henne ute någonstädes i sällskap med sin man och ett par litterära eller artistiska vänner. Hon är en liten raffinerad läckergom.

I äktenskap är hon sedan flere år tillbaka lyckligt förenad med den framstående skriftställaren och politikern Hjalmar Branting, inför hvars präktiga karaktär till och med de argaste motståndare buga sig med aktning. Och bättre man kan en hustru inte få.

Vackra, begåfvade barn har fru Anna äfven, och de tvänne flickorna bära de ryskt och musikaliskt klingande namnen Vera och Sonja.

Hennes båda bröder, Axel och Edvard Jäderin, äro kände män: den förre som dugande publicist och den senare som framstående vetenskapsman, nu senast som ledare af den gångna sommarens gradmätningsexpedition till Spetsbergen.

Det är således en duktig och begåfvad släkt hon tillhör, och själf har hon med sin fint skurna, alltid kvicka, stundom litet hänsynslösa penna bidragit att ge den ytterligare glans.

Fru Anna Brantings namn är ett af dem, som skola nämnas, när man i framtiden skrifver den svenska pressens historia i slutet af det nittonde seklet.

DANIEL FALLSTRÖM.

HVAD SKULLE HAN SVARA?

SÅSOM både redaktionen och författarinnan själf nästan med visshet väntat, har den i nr 86 af Idun införda skissen »Ett ångestskri» väckt liflig diskussion i skilda kretsar. Det måste ock medgifvas, att den unge prästen-maken i Neagas skiss står inför en konflikt, hvars rätta, ögonblickliga lösning sannligen ej är en hvardagslek. »Min Gud, hvad skulle jag svara?» utbrister han själf. »Förneka min ungdoms kärlek, bedraga min hustru med en lögn? Däremot uppreste sig på det bestämdaste prästen inom mig. Att alltså erkänna denna kärlek, som aldrig fått blomma, att förstora en redan ohjälplig olycka genom

att låta en tredje lida, att inviga ett oskyldigt barn i de svikna illusionernas alla dunkla kasus — nej — däremot reste sig lika bestämdt människan inom mig.»

Ja, *hvad* skulle han svara?

Att den lösning, författarinnan gifvit, är den rätta eller enda tänkbara, vill hon visst icke själf påstå. Men hon har velat framställa den allvarliga frågan till diskussion. Vi förklara alla intresserades inlägg välkomna, men vi betona, att de måste vara *kortfattade*. Och vi skola införa dem, som synas oss afsevärda, i mån af utrymme. Vi göra i dag början med följande inlägg.

I.

Hur den vållat mig sorg, Neagas lilla skiss »Ett ångestskri!» Som ett ångestskri har ljudit genom min själ, alltså jag läste den. Men ej det längtans ångestskri, som ljöd genom Karins bref, ej det af sammanpressad smärta, som sändes henne till svar.

Nej, för mig var och är ångestskriet den där svarta, svarta lögnen där sist. Om och om läste jag, innan jag blef öfvertygad att ha läst rätt. Kunde det vara möjligt? Ja, det var så.

Med ens var all stämning borta, all den där vecka, drömmande, som smugit öfver mig vid Karins väna sång och allt det andra fagra. Det blef på en gång så isande kallt om hjärtat. Att det kunde vara *dikt*, det jag läst, föll mig ej in — det var »oplevelse». Och just därför verkade det så tynande tungt och svårt. Men nej, det kan ej vara så, ty den där lögnen är så onaturlig.

Den skulle tjäna till att skydda hans hustrus lycka. Lögn är nog en dålig vakt om lycka och kärlek. Och för resten säges det ju, att kvinnan, den älskande, är skarpsynt. Nog skulle hon därför, hans hustru, så barn hon var, förr eller senare komma underfund med, att hennes »fullkomlighetsideal» bedragit henne.

Hur skulle det bli henne då manne? Jag tror, att den veka blomman ej stode emot i den frostnatten. Nog skulle hon lidit förfärligt djupt, om hon fått veta sanningen, men ej så som nu. I det förra fallet skulle det varit henne en sådan förfärlig smärta att ej *kvinnan* gå ur vägen, att ej förmå gifva dem åt hvarandra och lyckan, men nu kom därtill, att hon måste se sitt ideal så ohjälpligt störta. Jag tänker, han stått ganska trygg »på sin piedestal», fast han bekant sin ungdomskärlek, men nu var det omöjligt, att han kunde förbli där.

Prästen och människan inom honom stredo om herraväldet. Hade *människan* inom honom ingen röst för sanningen att afgifva?

Och så detta, att han med en fast blick såg sin hustru i ögonen och beseglade sin lögn med en kyss. Det ligger något så upprörande i, att det var en *präst* detta.

Den, som skriver dessa rader, hade en gång i sin ungdom ett sådant där »fullkomlighetsideal». Så sade han en gång en osanning för henne. Det var i en helt obetydlig sak, men han sade den för att bevara sin ställning »på piedestalen».

Hur annorlunda gick det dock ej! Den hade en ödesdiger följd, denna lögn. Mig höll den på att betaga tron på allt och alla, och den gjorde mig till en tid så bitter och stygg.

Nu är jag gammal och har lärt, att det är fåfängt söka fullkomlighet här på jorden. Mycket stort och skönt och godt finnes, men *fullkomligheten* måste sökas högre upp. Där finns den.

Min ljusa värdröm och lögnen, som skingrade den, kanske är det eder det genom min själ ljudande ångestskriet gäller. Ja, eder och allt mörker, all lögn i världen. Alla fagra drömmar, all ljus glad tro, som förkväves i vårtid, och lämna hjärtan så kalla — — —

»OLLE».

CHOPIN OCH KVINNORNA. NÅGRA ERINRINGAR MED ANLEDNING AF 50-ÅRS-DAGEN AF HANS DÖD.

SLUT FRÅN FÖREG. N.R.

HANS konstnärsskap imponerade på henne, som äfven var musikalisk och ägde en viss kompositionstalang. Sålunda blef den gemensamma konsten till ett föreningsband mellan

deras hjärtan. Då Maria i sällskap med sin mor begaf sig till Marienbad, följde Chopin henne dit; dock förblef den gamla grefvinnan i okunnighet om hans bevekelsegrund härtill. Hon såg i deras närmande till hvarandra endast en fortsättning af barndomsbekantskapen och skulle aldrig kunnat komma på den tanken, att en konstnär af borgerlig härkomst lyfte sina ögon till hennes dotter. Chopin fäste sig ej det ringaste vid bördsskillnaden; hans inre stod i eld och lågor, och till hans utsägliga glädje besvarade Maria hans kärlek. Men då han vid ett tillfälle röjde för henne sin brinnande önskan att göra henne till sin maka, svarade hon, att hon aldrig kunde tillhöra honom, enär hennes föräldrar ej skulle samtycka till deras förening.

För andra gången seende sina heligaste känslor göras till föremål för svek, drog sig Chopin djupt sårad tillbaka till Paris och måste snart höra, att hans älskade gift sig med en grefve Sharbek.

Nu förgingo flere år, under hvilka Chopin så godt som uteslutande var hänvisad till umgänget med sina landsmän; då mötte han ännu en gång i sitt lif en kvinna, hvilken skulle komma att öfva stort inflytande på honom. Den snillrika madame Aurore Dudevant, bekant under skriftställarnamnet George Sand, hvilkens första roman just då väckte berättigadt uppseende, hörde en gång, hur Liszt med beundran uttalade sig om Chopins talang och »poetiska geni». Hon förskaffade sig hans kompositioner, och hvad som ur desamma klingade hennes själ till möte, berörde henne öfvermåttan sympatiskt. Det blef nu hennes lifliga önskan att få göra komponistens personliga bekantskap; men Chopin, hvilken innerligt afskydde alla litterära damer, undvek länge att träffa henne. Då de slutligen möttes, erfor han till en början stark motvilja för hennes person.

»Hvilken osympatisk kvinna!... Manne hon verkligen är en kvinna?» sade han till Hiller. I själfva verket hade Sand någonting manligt i sitt väsen, som ytterligare förhöjdes af den mansdräkt, hon ofta och med förkärlek bar, enär den tillät henne att för sina lifsstudiers skull besöka platser, som ej voro tillgängliga för kvinnor. En sträng uppfostran hade tryckt en prägel af hårdhet och energi på hennes person, men äfven skärpt hennes säregna intelligens. I hennes bröst hade mötet med Chopin väckt till lif helt andra känslor än dem hon förmått upptända hos konstnären; hans väsen motsvarade de föreställningar hon gjort sig om honom, och hon var rörd i sitt innersta. Flere gånger sade hon honom utan alla omsvep att hon älskade honom.

Dessa försäkringar måste naturligen beröra honom, som ännu tärdes af saknaden efter Maria Wodzinska, på det angenämaste; han började intressera sig för den ovanliga kvinnan, och då de närmare lärt känna hvarandra, drog de magnetiskt till hvarann, oaktadt, eller kanske snarare till följd af motsatserna i deras karaktärer. Det uppstod från och med nu mellan den manhaftiga kvinnan och den fem år yngre, förfnade och ömtålige konstnären ett förhållande, som bragte Chopin mycken och rik glädje, men också många bittra lidanden.

Omedelbart efter det de gjort hvarandras bekantskap, införde George Sand i kompositörens lugna hem alla de framstående män, som då uppehöll sig i Paris: Liszt, Hiller, Meyerbeer och Bellini, Delacroix och Ary Scheffer, Heinrich Heine och Adolf Nourrit. För dem spelade Chopin och blef föremål för såväl sin väninnas som de öfriga åhörarnes entusiastiska tacksamhet.

Hösten 1837 angreps Chopin af en svår sjukdom, och läkarne rådde honom därför att förlägga sin vintervistelse till södern. Då George Sand hade för afsikt att med sin likaledes sjuke son resa till ön Mallorca, lät komponisten gärna öfvertala sig att blifva henne följaktig. Men omedelbart efter landstigningen i Palina, fick han ett nytt och denna gång så häftigt anfall af sitt onda, att ingen ville mottaga den bröstsjuke, synbarligen dödsdömda mannen, hvadan han måste draga sig tillbaka i ett afsides och ensamt liggande kartusianerkloster.

I detta lifsskede »koncentrerade sig lyckans alla strålar kring honom.» Den älskande kvinnan vårdade honom med den mest hängifna uppoffring; hon kände ingen trötthet, ingen otålighet, och i samma mån som hon sökte stålsätta sin kropp mot sjukvårdens ansträngningar, växte hans andliga kraft genom hennes styrka. Han betraktade henne som sitt lifes räddarinna, och den fridfulla ön, kringbrusad af Medelhafvets vågor, blef härden för hans sista lycka. Senare gingo hans tankar ofta med längtan och varm tacksamhet tillbaka till dessa dagar.

Efter återkomsten till Frankrike fortfor Chopins lif att vara en oafbruten kedja af lidanden. George Sand, som dittills så trofast vårdat honom, vardt nu irriterad af hans alltjämt växande sjuklighet, den plågade henne och hon glömde sin förra hänsyn mot honom. Längre öfversåg han med hennes ojämna lynne, men till sist kom brytningen. Den föranledes af hennes roman »Lucrezia Floriani», i hvilken hon i bokens båda hufvudpersoner på ett mycket ogrannlagt sätt skildrat sig och Chopin. Djupt sårad drog han sig tillbaka, och den våldsamma sinnesrörelsen kastade honom på sjukbädden. Han önskade sig döden, ty han kände, att med detta brustna vänskapsband var den sista länk, som hållit honom fast vid lifvet afsliten. Men tack vare sin elev Gutmanns vård tillfrisknade han ånyo och reste om våren 1848 till London. Sitt svärmod kunde han emellertid ej förjaga; det tilltog mer och mer.

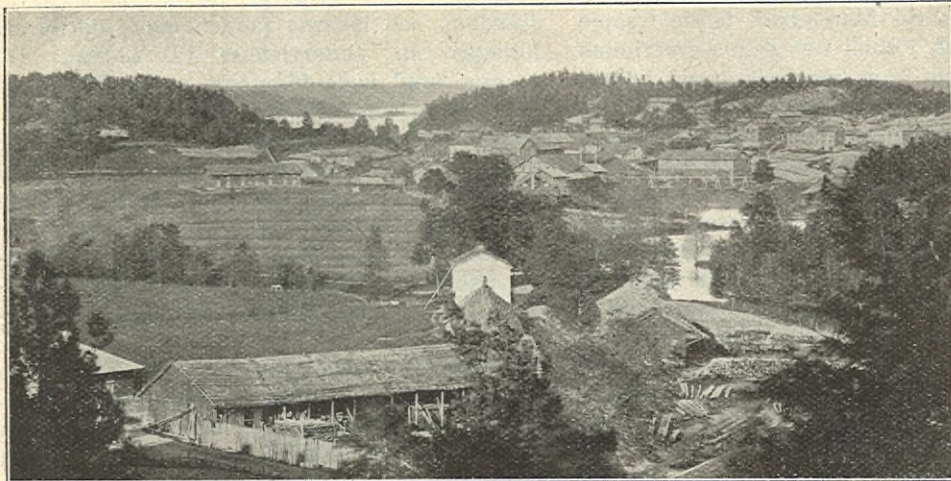
Minnets af George Sand förgiftade hans dagar, hans smärta förvandlades i bitterhet.

Då han återvänt till sitt af violernas doft ständigt genomströmmade hem i Paris, började hans lefnadssol snabbt sjunka. Men äfven nu slösade ädla kvinnor sin kärlek och omsorg på honom. Hans syster, fru Luise Jedzejewicz, skyndade från Warschau till hans sjukbädd, och furstinnan Czartoriska understödde henne i att vårda honom; från Nizza kom grefvinnan Potocka för att närvara vid hans dödsläger. Hon tedde sig för honom i sin hvita dräkt och med det vackra, af tårar fuktade ansiktet som en himmelsk uppenbarelse. På hans önskan sjöng hon en hymn till madonnan, som enligt sägnen skall ha räddat Stradellas lif. Chopin mumlade: »Min Gud, hvad det är vackert!... Än en gång... än en gång!» Och under det att de andra sjönko ned vid hans bädd, blandade sig grefvinnans stämma i en högtidlig psalm af Marcello med deras snyftningar.

Nästa dags eftermiddag, den 17 oktober 1849, afled han efter att ha undfått döds-sakramentet. Kärleksfulla kvinnohänder lade hans stoft i kistan, som de smyckade med hans älsklingsblommor, violer. Han begravdes på pariser-kyrkogården Père-Lachaise, men hans hjärta fördes till Helgeandskyrkan i Warschau, inom hvars murar det fortfarande finnes.

(Moderne Kunst.)

C. GERHARD.

FISKARS BRUK, ÖFRE DELEN.

ETT FINSKT-SVENSKT 250-ÅRS-MINNE.

AF EN SÄRSKILD ANLEDNING bjuder Idun i dag sina läsare på ett par bilder från »de tusen sjöars land, från Suomis strand». För att fatta orsaken härtill, måste vi gå tillbaka i tiden ett par århundraden och litet mera, eller till 1649. Finlands generalguvernör var då grefve Pehr Brahe d. y. Orsaken till att grefve Pehr blef ställd på denna maktpåliggande post var, att osämja uppkommit emellan honom och grefve Axel Oxenstjerna i anledning af fredsunderhandlingarna med Polen 1635, hvilkas för Sverige ogynnsamma utgång grefve Axel tillskref grefve Pehr. Båda dessa höga herrar insågo väl, att missämjan dem emellan skulle lända både dem själfva och deras land till skada, hvarför generalguvernörspalten i Finland inrättades för den sistnämndes räkning 1637. Här blef ett rikt verksamhetsfält för grefve Pehrs stora praktiska begåfning, och sina skönaste lagrar skördade han i fredliga idrotters utöfning. När man i Finland än i dag vill återkalla minnet af lyckliga dagar, heter det: »I grefvens tid».

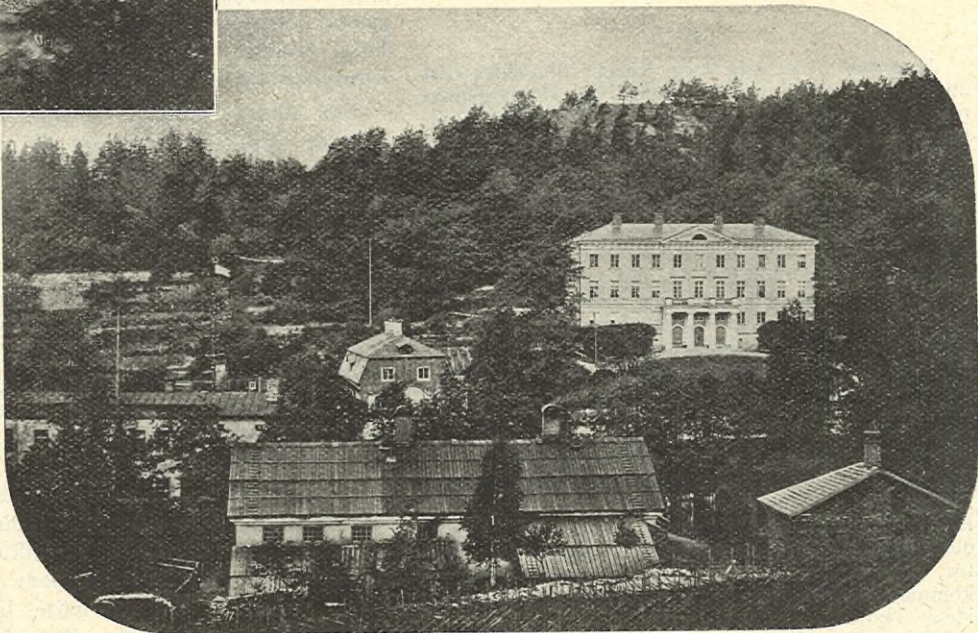
Till grefve Pehr vände sig dåvarande handlanden P. Thorvöst i Åbo med anhållan att erhålla privilegier för anläggande af masugn, stångjärnshammare och manufakturverk vid Fiskars ström i Pojo socken, omkring tio mil från den just då genom grefve Pehrs medverkan flyttade staden Helsingfors. Dessa privilegier beviljades den 31 oktober 1649, således för nu jämnt tvåhundra-femtio år sedan. Anläggningen benämndes Fiskarsbruk och växte inom kort upp till en för den tidens förhållanden storartad bruksrörelse, ja, till den då förnämsta i Finland. Till i början på sjuttonde århundradet förblef Fiskars bruk i den Thorvöstska familjens ägo, men gick sedan genom olika ägares händer. Bland dessa märkas de i Sverige kända namnen Montgomery, Totte, Jennings och Björkman. Af den sistnämndes son köpte dåvarande assessoren, sedan bergsrådet John Jacob Julin (adlad von Julin) 1822 Fiskars bruksegendom och grufvor. John Julin var son till den i Wästerås 1752 födde och som apotekare med assessors titel i Åbo 1820 afidne Johan Julin. Denne framstående och begåfvade man, som äfven var naturforskare och författare, invaldes till medlem af Svenska Vetenskaps-Akademien 1791. Den unge John von Julin ägnade sig först åt samma yrke som fadern. Men genom vidsträckt resor i främmande land fick

nämsta industriella etablissemment. Honom har Finland äfven att tacka för den första lancasterskolan, hvilken han på egen bekostnad inrättade i Åbo 1817. Likaledes grundade han Finlands första sparbank i Åbo 1822. Landets första sluss lät han äfven 1824 bygga emellan Orijärvi grufva och Antskoggs under Fiskars lydande bruk. Bergsrådet John von Julin afled i Helsingfors den 11 mars 1853. På honom kan med skäl besannas det gamla ordspråket, »att mannens ära återfaller på hans fosterbygd».

Efter hans död delades hans stora domäner emellan hans arvingar. Bruket samt större delen af egendomen öfvertogs af hans äldste son, E. L. von Julin, och drifves nu af ett aktiebolag. Brukets

disponent är Albert von Julin, yngre broder till den förut nämnde. Den storartade bruksanläggningen består af valsverk, gjuteri, finsliperi m. m. På det tillhörande Antskog finns färgeri, spinneri m. m. Finlands äldsta koppargrufva Orajärvi tillhör Fiskars, den började bearbetas 1758, men är nu nedlagd.

Mycket har gjorts på Fiskars bruk för dess stora arbetarebefolkning, och det har kraft sin tid, innan fullgodt samförstånd kunde uppstå emellan alla dessa arbetets söner af olika yrken. En musikår, som på den nuvarande disponentens initiativ bildats, har varit det sammanförande elementet. En samlingslokal med bibliotek för brukets befolkning är under senare år uppförd och bidrager att

FISKARS BRUK, CORPS DE LOGIS'ET.

höja smaken för ädlare njutningar genom konserter, föredrag m. m., som där esomoftast gifvas.

Corps de logis'et på Fiskars är uppfördt under Björkmans tid, men till större delen med engelsk komfort inredt af bergsrådet von Julin. Brukets, äldsta, på 1700-talet uppförda byggnad, är den som synes på den nedre bilden öfver Fiskars med gafveln utåt och brutet tak. Fiskars är härligt beläget på en dalsluttning. Öfverst på höjden ligga Thorby och Degers sjöar, och från dessa slingra sig midt igenom bruket i djupa bukter med ett och annat vattenfall Fiskarsström. Numera går järnväg från bruket Skuru lastageplats, och ångbåtarna föra därifrån Fiskars fina smidesalster och ypperliga gjutgoods ut i världsmarknaden att ytterligare befästa det häfdvunna anseende, de vetat att tillskansas sig.

När för tvåhundra-femtio år sedan den första grundstenen lades till Fiskars bruk, bredde den svenska flaggan med dess kända färger, de gula och blå, sina flikar öfver Finlands bygder. Därför är det glädjande för det forna moderlandet, att den grund, som då lades, ännu äger bestånd och är till nytta och välsignelse. På Fiskars har jubeldagen högtidlighållits och en mängd telegram från när och fjärran hafva dit anländt.

ADELAIDE NAUCKHOFF.

Albin, Paris, foto.

DE SVENSKA ARBETARNE PÅ PARISUTSTÄLLNINGEN.

»NÄR SORGEBUDEN KOMMA TILL LONDON». SCEN FRÅN KRIGSMINISTERIET.

MÅNLANDSKAPETS MÅLARINNA.

I NOM BERLINS spiritistiska kretsar råder för närvarande liflig rörelse med anledning af en fru *Therese Vallent*, som för närvarande befinner sig i den tyska rikshufvudstaden.

Hennes namn har hastigt samlat den allmänna uppmärksamheten kring sig, alltsedan ett från Wien härrörande rykte berättade om henne, att hon var ett »konstnär»-medium af fullkomligt enastående art. I denna sin egenskap af medium framställer hon, som aldrig inhämtat den ringaste undervisning i vare sig teckning eller målning och för hvilken färgblandningens konst är absolut okänd, konstnärligt vederhäftiga bilder, hvilkas egendommiga teknik till och med förvånat mästare af facket. Enligt hvad det bestämdt försäkras lära dessa hennes alster återgifva ingenting mindre än månens flora och fauna.

THERESE VALLENT.

Hittills har man ju ej haft något fullt klart begrepp om, hur det egentligen ser ut på denna vårt

jordklots trofaste drabant. Utbrända kratrar, ofantliga bergskedjor, saknande hvarje spår af vegetation eller aminaliskt lif — så hafva vi föreställt oss månen. Men det är ett misstag! Den mot oss vända sidan af månlandskapet ter sig visserligen så för forskarens fjärrglas, men i stället lär månens — förlåt uttrycket! — baksida vara af betydligt angenämare art. Där prunkar en yppig, färgmättad vegetation, mot hvilken vårt jordklots rikaste trakter endast äro en svag afglans, och fågelskaror med hos oss okända former och fjäderbeklädnader fylla månskogarne med underbara sånger. I vatendragen vimla fiskar och andra djur, till hvilka våra haf och floder ej ha några motstycken, och marken är uppfylld af eldnistrande salamandrar i de praktfullaste schatteringar.

Af hvem ha vi erhållit kunskap om allt detta? Af Ralph! Hvem är Ralph?

Ralph är den i månen varande ensamme anden, hvilken leder fru Vallents hand vid hennes teckningar, den-

EN MÅNBLOMMA.

na viljelösa hand, som endast har att automatiskt följa Ralphs angifvelser, för att de fantasirikaste och formskönaste bilder skola taga gestalt på papperet.

Det ej minst egendommiga är, huru dessa skildrier från en annan värld tekniskt komma till stånd. Fru Vallent sätter sig vid bordet, på hvilket ett stort ark ritpapper är utbreddt. Därefter tar hon ett ritstift — detta stift, till hvilket Ralph omotståndligt för hennes hand — håller det lodrätt och prickar automatiskt med detsamma på papperet, så att det ställe, på hvilket teckningen till sist framträder, betäckes af ett oredigt virrvarr af punkter. Därunder stöder ej tecknarinnan handen mot bordet, utan håller densamma fritt sväfvande i luften. Och medan denna skenbart regellösa punktering pågår, plägar fru Vallent ej ens se på papperet.

Alltsammans låter ju mycket sällsamt, men är förvisso ej märkvärdigare än andra spiritismens under, hvilka, när man tränger dem närmare in på lifvet, erhålla en naturlig förklaringsgrund. Ett bevis härför gifver den omständigheten, att fru Vallent ej kan frambringa sina teckningar i mörkret eller med slutna ögon. »Ralph» borde dock i egenskap af ande kunna genomtränga mörkret, för så vidt han ej vore i det största behof af fru Vallents ögon.

I alla händelser är det ett intressant faktum, intressant som de bilder, hvilka äro resultatet af fru Vallents måndrömmar och af hvilka Idun här bringar ett prof.

VÅRA ILLUSTRATIONER.

TVÅ ÄFVEN I SVERIGE KÄNDA ENGELSKA FÖRFATTARE ha i dagarne affidit. *Florence Marryat* (mrs Ross-Church) var dotter af den ryktbare sjöromanförfattaren *Frederik Marryat*, hvilkens lif som människa och diktare hon skildrat i ett omfattande biografiskt arbete.

För öfrigt kan miss M. anses som en af de produktivaste bland Englands många skrivande damer, ehuru det konstnärliga värdet af hennes alstring ej är vidare betydande. Bland hennes talrika, till vårt språk öfverflyttade romaner må nämnas: »Det finns ingen död», »Med förbundna ögon» och »Mellan barken och trädet».

FLORENCE MARRYAT.

Grant Allen, den andre af de ofvan åsyftade skriftställarne, affed här om dagen i Hindhead i England. I sin ungdom idkade han med ifver naturhistoriska studier, hvilket resulterade i en serie af honom offentliggjorda ypperliga artiklar i detta ämne i en af Englands större tidskrifter. Han var under några år professor i klassisk litteratur vid universitetet i Madrid.

År 1876 återvände A. till England och började då den skönlitterära skriftställarbana, hvilken burit hans namn såväl genom gamla som nya världen.

Af hans till svenska öfversatta arbeten äro »Hon vågade det» och »Sällsamma historier» de, som bäst karakterisera hans diktarkynne.

GRANT ALLEN.

NÄR SORGEBUDEN komma till London. Krigsdepartementets lokal i London är under denna orons och spänningens tid, som nu råder i England, föremål för riktiga folkvandringar från den londonska allmänhetens sida. Det är nämligen på en af väggarne därinne, som de officiella nyheterna från Transvaal anslås under en af grönt tyg bestående tafsa, å hvilken i stora bokstäver läses ordet: *Syd-Afrika*.

A vår illustration till dagens krigskronika framställes just en af de många dramatiska scener, som för närvarande stundligen utspelas i det engelska krigsministeriets depeschrum. Där är ett oupphörligt

kommande och gående af folk ur alla samhällsklasser från den förnämde lorden och hans i sammet och dyrbara pälsverk insvepta lady till den fattiga kvinnan i sin tunna bomullsschal och den sotige arbetaren i blus och mössa. Men så snart de öfverstigit tröskeln där inne, är det, som om all ståndsskillnad mellan dessa människor plötsligt försvunne, och den gemensamma ångesten för deras anhöriga, om hvilka öden på det fjärran Afrikas slagfält de kommit för att läsa å de uppspikade anslagen, förenar för några ögonblick fattiga och rika, kända och okända från millionstadens olika delar i gemensamt deltagande eller gemensam glädje.

Där nalkas till exempel ett par unga blonda flickor depeschväggen, å hvilken de med af ångslan bleka kinder och glänsande ögon söka på namnlistan öfver stupade eller tillfångatagna engelsmän. Då de ej finna det namn, de leta efter, stråla deras anleten af barnaglad lycka, och de kyssa hvarandra ömt, medan strax bredvid på en stol en fattigt klädd kvinna snyftande sjunkit ned, ty hon har funnit sin sons namn på dödslistan. Glädje och sorg, hopp och förtviflan skifta därinne som bilderna i ett kaleidoskop, medan Englands och Transvaals kanoner alltjämt sjunga sin dödssång på andra sidan ekvatorn och fylla listorna med nya namn.

DEN SVENSKA KOLONIEN I »NATIONERNAS STAD».

Paris, november.

PÅ VÄNSTRA Seinestranden växer nu nationernas stad upp mot en ännu högblå hösthimmel. Den lyser hvit på långt håll, och dess skiftande former begynna framträda allt tydligare för hvarje dag.

När vinterregnet fallit öfver all denna bländrena gips och satt en och annan färgnyans på de fläckfria väggytorna, när vårsolen fram i de första vec-

korna af det tjugonde seklet ånyo glittrar på flodens forsande vatten, då skall parisaren icke längre känna igen sin stelt högtidliga Quai d'Orsay. Han skall glömma, att stormaktspolitiken och diplomaten där arbeta i tysthet inom utrikesministerhotellets ärevördiga murar, för att utslutande fägna sitt öga med anblicken af den mikrokosmos den civiliserade världens alla länder skapat på den historisk vordna kajen. Och han skall få en riklig ögonfägnad, ty redan nu kan man profetera därom, att »nationernas gata» skall bjuda på den mest pittoreska omväxling i fråga om arkitekturmotiv.

Jag skall icke gå utvecklingen i förväg med några på sannolikheter byggda skildringar af, hur detta parti af 1900 års utställning en gång kommer att te sig. Däremot skall jag förbehålla mig rättigheten och äran att inför Iduns läsarinna och läsare då och då, allt efter som staden växer, gifva en bild af densamma.

Den bild, hvarmed Idun i detta nummer illustrerar »Sverige på parisutställningen», har fördelen att vara en ögonblicksvy. Den säger oss på kornet, huru och hvarigenom vi för tillfället äro representerade där. Det är genom ett redbart, praktiskt arbete, ett kroppsarbete, värdt kanske dubbelt så mycket som det, hvilket presteras af franska, grekiska, serbiska, italienska dagsverkare i vår omedelbara närhet. Här i Frankrike finnas åtskilliga svenska arbetsgifvare. Det finns ej en, som ej skulle önska att utslutande kunna engagera svenska arbetare, ty det finns ingen, som ej konstaterat, att den valuta en svensk lämnar i kroppsarbete är betydligt större än den, man kan vänta af en infödings ansträngningar. Men den franska arbetareorganisationen är så fast uppmurad, att det möter stora svårigheter för en patron att antaga utländskt arbetsfolk. Det blir en raskamp, så fort germanska element införas i arbetsmarknaden.

Men här på Quai d'Orsay äro vi dess bättre på egen grund. Öfver vår tomt vajar den blå-gula flaggan. Och hundra steg från tomt ser jag på avenue Rapp — för resten nästan så godt som midt

emot världsutställningens generalkommissariat — en annan svensk flagga, fästad öfver porten till ett riktigt gentilt hus. Där bor herr Thiel — när han är här, — samt hans sekreterare, herr Frögen.

Men denna gång skulle vi ej besöka ämbetsverket, utan verkstaden, där det svenska arbetet exponeras i fria luften, en smula inklämdt måhända, men fullt synligt för den, som vill se det. När man passerat Pont de l'Alma och är på andra stranden, tar man af till vänster. Man behöfver icke gå många steg på den af folk och gipsgrus besädda vägen, förrän man bakom det ljusgröna staket, som numera löper utmed hela kajens längd, upptäcker en grupp arbetare med omisskänliga drag af den svenska rasen.

Ni bör icke föreställa er, att de sitta så här i lugn och ro hela dagen, som ni ser dem på fotografien. Nej, de äro tidigare uppe än sina grannar å ömse sidor, och de hålla ut minst lika länge som de. Huruvida de tillämpa normalarbetsdagen, har jag glömt att fråga, men att de äro normalarbetare, det kan man se på dem själva och deras verk.

Ännu äro de ej just så långt hunna. De ha nyss anländt hit, och förarbetet, som hufvudsakligen bestått uti att taga tomten i besittning och att packa upp paviljongen, har kräft sin tid. Men åtskilliga af dem sitta redan till våders uppe i det smäckra byggnadsvirket, som levererats af Ekman-ska snickerifabriken i Stockholm. Jag bör kanske tillägga, att samtliga arbetarne äro anställda vid denna fabrik.*

Trifvas de här ute, våra villabyggande landsmän? Jag tror det. De tyckas redan ha orienterat sig ganska bra. De bo alldeles i närheten af utställningsområdet på ett hotell, där de borde ha det bra, ty härherget heter Hôtel Modèle. Likväl påstå de,

* De porträtterade arbetarnes namn, räknadt från vänster till höger, äro: Berg, Olson, Andersson, Kvarts, Törn (arbetsförmannen, som sitter på järnbalken), Evertz, Andersson, Erikson, Andersson, Andersson, Karlén.

böra icke underlåta att begära våra profver.

Specialitet: Nyaste sidentyger för brud-, sällskaps- och promenadoletter.

De utvalda sidentygerna sändas till Sverige endast direkt till privatpersoner tull- och fraktfritt till hemmet.

Schweizer & Co., Luzern (Schweiz.)
Sidentygs-Export, (D)

DAMER, HVILKA KLÄDA SIG EFTER

NYASTE MODET,

Fanny Gelins Parfymmagasinet

Stockholm, Malmstorgsgatan 5.
Största lager af

finaste franska, engelska och tyska Parfymmer, Eau de Cologne och alla till en väl sorterad parfymaffär hörande artiklar från välkändaste firmor och till billigaste priser. Till landsorten mot efterkräf. Rikstelefon 2225.

Fjäderboor, bästa kvaliteter, hos
K. Forsberg & Co, Nya Operahuset.

Aktiebolaget

Fabriken

C. O. Borgs Söner, Lund. anlagd

Färgeri, Kemisk Tvättanstalt, år 1739.

Ullspinneri, Väfveri, Garn- och Väfnadshandel.

Guldmedalj vid flera utställningar.

Vi rekommendera vårt rikhaltiga lager af alla slags garn, i såväl ull som bomull, till billigaste priser i äkta, fornnordiska växtfärger, passande till

Konstväfning i allmogestil.

Förfrågningar om lämpliga garnsorter och färger besvaras omgående och prof med prisuppgifter sändas på begäran.

Nyhet.

Stickulle och klädesville emottages till utbyte eller väfnad af mattor (s. k. kuddermönster) i bredder om 97 cm. — 170 cm. Tyger till promenaddräkter. Extra stora filtar m. m. Billiga priser. Gods afhämtas tacksamt.

Rikstel. 163. Allm. tel. 76 53.

HILDUR ANDERSSON

A.-B.

9 A Oxtorgsgatan, n. b.

KNEIPP BADEN BORG, NORRKÖPING.

Vinterkurerna (1 okt.—1maj) mycket verksamma

Eva Hellmans

illustrerade

KOKBOK

å 6,75 inb. är allmänt omtyckt och rekommenderad af Idun.

Å SYATELIERN Kungsg. 10, 2 tr., sys eleganta Höst- & Vinterdräkter smakfullt o. billigt efter nyaste franska mönster. Allm. tel. 125 16. C. ALM.

Hvad skall man blifva?

Två betalande elever antagas hos Fotograf ERIKSEN, Vestervik. (856)

Ängrostadt
KAFFE,

Pariserblandning, rekommenderas

pris à 2: 50 pr kilo.

Detta Kaffe har alla de egenskaper, som de högsta fordringar kunna ställa på ett godt kaffe. Försäljas hos

38 Sturegatan, ARVID NORDQUIST, Sturegatan 38.

ÖSTLIND & ALMQUIST,

Orgel-, Flygel- & Pianofabrik

i Arvika,

tillverka endast första klassens instrument. 20 första pris för Orgelharmonium med patenterad »pipton» och »pedalbas», Flyglar och Pianon efter Steinways nyaste system, hvilka erhållit musikauktoritetens högsta beröm.

Mångårig garanti. — Liberala betalningsvilkor.

FILIALEXPEDITIONER och LAGER:

STOCKHOLM,

50 Vasagatan 50.

GÖTEBORG,

18 Vestra Hamngatan 18.

Kokspriset

vid

Stockholms Gasverk

är fr. o. m. den 4 November 1899:

1 kr. 10 öre pr hl. för okrossad och

1 kr. 25 öre pr hl. för krossad vara.

För hemtransport tillkommer 10 öre pr hl.

Kofjuvelerare
K. ANDERSON
1 Jakobstorg
• STOCKHOLM •

Tandläkare TOM von HALL.
— 15 Stureplan 15. —
Hvard. 10—2, 5—6. Helgd. 10—12.
Allm. Telefon 58 48.

Tandläkare
John V. Lindh-Hygrell,
11 Birgerjarlsgatan 11.
Rådfrågningstid 1—2. — Allm. tel. 130 57.

Tandläkare **Sjöquist**
Drottninggatan 68, Stockholm.

Tandläkare **WIBOM,**
Östermalmstorg 1.
Mottagningstid 10—12, 6—7.

Tandläkare **G. W. Widfond**
Drottningg. 74. — Rikstel. 2754.
OBS. I Garanti för hållbarhet.

Tandläk. **Elias Widfond,**
25 Regeringsgatan 25.
Träffas kl. 10—2 och 1/25—1/26 e. m.
Lomb. och insättning af artificiella tänder.

Tandläkaren
Dr Erik G. Åkerlund
efter fleråriga studier och praktik i Nord-Amerikas Förenta Stater öfvertagit och rtsätter Tandl. Carl Rosanders praktik n:r 36 Malmstorgsgatan.
Rådfrågningstid 12—1. Allm. tel. 5763.

Pianoundervisning
meddelas af
Adèle Cederschiöld,
Engelbrektsgratan 5, 1/2 tr. (861)

att man ej bör tillråda någon landsman att söka upp det hotellet. Värden lär nämligen tillämpa ett genomfördt kläsystem, hvilket han emellertid knappast är ensam om vare sig i Paris eller annorstädes. Däremot ha de hittat en förträfflig restaurant, där de spisa till facila priser.

Paris lockar för öfrigt deras liksom hela världens håg. Men betecknande för denna elitkårs af svenska arbetare intellektuella ståndpunkt är den omständigheten, att de framför nöjet föredraga undervisningen. Flere af dem följa redan de gratis-kurser, som Paris så generöst bjuder infödingen lika väl som främlingen. Förlustelserna däremot tyckas de lämna åt sitt värde, och så godt kan det vara.

THEODOR LINDBLOM.

KUNGL. TEATERN. Första Griegkonserten ägde rum i lördags inför till sista plats i förköp ut-såld salong. Om entusiasmen också ej var så stor som vid tonsättarens förra besök härstädes, så måste dock erkännas, att bifallet efter de flesta numren var ganska lifligt. Lagerkransen och orkesterns »tusch» fattades ej heller.

Några nyheter erbjöd ej programmet. Af hvad som bjöds torde emellertid med tydlighet hafva framgått, att Griegs förnämsta storhet ligger i romanskompositionen. Hans romanser äro fulla af känsla och djup, poesi och grace, med originell melodibildning och karaktäristiskt ackompagnement. Fem sådana sänger föredrogos af fru Möller på ett sätt, som måste tillfredsställa såväl tonsättaren, hvilken själf ackompanjerade å flygeln, som åhörarna. Sångerskan belönades ock med lifliga applåder och inropningar.

Aftonens enda orkesternummer var den andra Peer-Gynt-suiten. Kanske i sin helhet ej fullt så anslående som den första, äger dock äfven denna delar af ovanskelig skönhet. Särskildt torde Solvejgs Sang få räknas som en af de kosteligaste pärlor bland nutida tondiktning. Suiten utfördes helt enkelt briljant af k. hofkapellet, som denna afton öfverträffade sig själf.

Tvåne större körnummer med orkester utfördes, nämligen »Sigurd Jorsalfar» för manskör och orkester samt »Olav Trygvason» för soli, blandad kör och orkester. Båda gjorde med sin delvis enkla storslagenhet ett mäktigt intryck. Solister voro fruarna Linden och Möller samt hr Lundqvist, hvilka på det hela taget väl fyllde sina uppgifter. Den sistnämnde utförde äfven solostämman i de fyra norska

HYLIN & CoS

FABRIKSAKTIEBOLAG

KONGL. HOFLEVERANTÖR

UTSTÄLLNINGSTVÅLAR:

VIOL, HYACINTHE, HELIOTROPE, SYRÉN M. FL.

THEA-ROS-PARFYM M. FL.

prisbelönta vid 1897 års utställning med **GULDMEALJ**

Försäljes i våra butiker

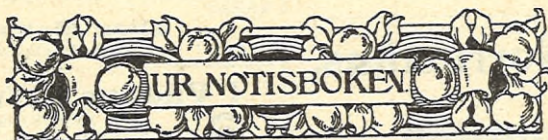
8 Regeringegatan - Vesterlånggatan 16
A. T. 64 69. A. T. 24 97.

samt hos alla finare Parfymhandlande i riket.

folkvisor för mindre manskör, som utfyllde programmet, och af hvilka tvänne, båda i den burleska genren, måste omtagas.

— Andra och tredje Griegkonserterna skulle äga rum som i tisdags och torsdags. Till dem återkomma vi i nästa nummer.

— Leonard Borwick, välkänd sedan ett föregående uppträdande härstädes, gaf i måndags konsert i Musikaliska akademien inför en ganska talrik publik, hvilken entusiastiskt hyllade den framstående pianisten. Programmets hufvudnummer utgjordes af Schumanns fess-moll-sonat, op. 11. Eljes bestod programmet uteslutande af småstycken, somliga verkliga godbitar, andra väl obetydliga. Men äfven dessa senare adlades genom det förträffliga utförande, som hr B. förlånade dem.

NYTT ORGEL- OCH PIANOMAGASIN har öppnats i nr 50 Vasagatan härstädes af fabrikanterna Östlund & Almquist i Arvika.

Fabriken grundades 1888 helt anspråkslöst, men torde nu vara i sitt slag den största i Skandinavien, enär där sysselsätts 85 arbetare. Förra året uppfördes en större fabriksbyggnad i fyra våningar, försedd med alla nutidens bekvämligheter och hufvudsakligen afsedd för tillverkning af flyglar och pianon, för hvilket ändamål flere skickliga arbetare från utlandet samt verkstämmare med mångårig praktik från världens förnämsta firmor, såsom Steinway & Son, Beckstein m. fl. engagerats.

Bankaktiebolaget
Stockholm—Öfre Norrland,
Drottninggatan 6.
Hushållräkning 5 %.
Kassafack till 15, 20, 25 kronor.

Lektyr!

Ett antal äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjuda för dem, som förut ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till Expeditionen af Idun, Stockholm, erhålles inom Sverige **portofritt**:

Idun 1893 (nr 1 felas)	2: 25
Idun 1894 (komplett)	2: 25
Idun 1895 (julnumret oberäknadt)	2: 50
Idun 1896 (d:o d:o)	2: 50
Idun 1897 (d:o d:o)	3: —
Idun 1898 (med juln.)	3: 50
Iduns julnummer 1894	0: 20
Iduns julnummer 1898	0: 55
Barngarderoben 1898 (12 nr)	1: —
Kamraten 1894 (nr 19 felas)	1: 25
Kamraten 1895 (nr 7 felas)	1: 50
Kamraten 1897 (nr 18 felas)	1: 50
Kamraten 1898	2: —

Vid rekvisitionen, som skall åtföljas af likvid, torde noa uppgifvas, hvilken af ofvannämnda årgångar som önskas.

Exp. af Idun.

Obs.!

Pärmar till Idun	1: 75
d:o » Iduns romanbibliotek	0: 75
d:o » hjälprea	0: 50
d:o » Kamraten	0: 75

För husmödrar att beakta!

1:ma Gotlands sockersaltadt färskött i 1/4-t:er om 25 kg. till 20 kr., franko Stockholm mot försökslikvid eller efterkrav hos

Emil Krokstedt,
(G. 90876) När, Gotland.

I alla boklädor å 75 öre:
— **General Lee's marsch** —
för piano, är lättspelt och vacker.

FOTOGRAFIER från de flesta platser i Sverige och södra Norge, t. ex. kyrkor, egendomar, vackra vyer, prästgårdar m. m. kunna erhållas hos Fotograf **ERIKSÉN i Västervik.** — Katalog gratis o. franco mot 20 öre. (857)

Tu inkommit:

Finaste TYROLER-KASTANJER,
Finaste SMYRNA KONFEKT-FIKON,
Finaste STRASSBURGER-GÅSLEFVERPASTEJ,
Finaste CASTELBAY DELIKATESS-SILL,
Finaste FRANSKA KATRINPLOMMON,
Finaste TYROLER-ÄPPLEN,
GORGONZOLA-, BRIE-, CAMEMBERT-, ROCHUEFORT-
och SCHWEIZER-OST.

Äfven öfriga Konserver, Delikatesser, Specerier & Sydfrukter af extra fina kvaliteter till möjligaste lägsta priser.
Utvalda finfina Kaffesorter, råa från 90 öre pr kilo. Ångrostade extra fina och fina blandningar från 1,50 pr kilo hos

A. Brunander,

2 Humlegårdsgatan 2. 10 och 14 Nybrogatan 10 och 14.

Allm. 8 68. Riks- 179.
47 36.
Olaus Olssons Kolimport-A.-B.
Stockholm.

1:ma **ANTHRACIT.**

Hushållskol. Cokes. Marie-Briketter.

Skandinaviska Gummiaktiebolagets

Galoscher.

Hållbarheten granteras. Billigare än ryska.

BRANDER & Co,

Stockholm, Paris,

London.

Herr- o. Damskrädderi
Sturegatan 24.
Allm. Telefon 88 28.

STOCKHOLMS INTECKNINGS-GARANTI-AKTIEBOLAGS
BRAND- och DYRKFRIA
FÖRVARINGSHVALF
(Öppna alla söckendagar kl. 1/2 10-4)

Innehållande c:a 1,650 st. skåpäck. Årlig hyra för fack, beroende af storleken, 20, 25, 35, 50 kronor. Testamenten, Gåfvobrev och dylika handlingar emottagas till förvaring; äfvenledes emottagas värdepapper i öppet förvar. (S. T. A. 55185)

Barnklädningar,
Barnförkläden, Barnkappor, Barnmössor,
Flick- & Gosskavajer,
Regnkappor & Regnkragar

af egen tillverkning till låga bestämda priser.

OBS! Egna syateljörer! OBS! Vålgjordt arbete!

K. M. LUNDBERG
STUREPLAN.

GEFLE MANUFAKTUR-AKT.-BOLAGS

Oblekta, Blekta och Färgade

Skyddsstämpel

VÄFNADER

försäljas i parti från kommissionslagret

i STOCKHOLM hos **ADOLF BODELL.**

Profva UNITED KINGDOM's Teer,

hvilka användas af c:a 800 familjer i Stockholm. I originalpackningar direkt från importören till förbrukarne. Pris: kr. 0,95, 1,15, 1,40 & 1,65 pr 1/4 kilo.
Lager hos **C. O. ROHLÖFF**, Klara Vestra Kyrkogata 9 1/2. — Försäljare antagas.

JOH. LUNDSTRÖM & Co.

Stenkol, Cokes,

1:a maskinkrossad **Anthracit,**

bästa bränsle för illuminationskaminer och värmeneccessärer.

Carré-Briketter

för kokspisar, kakelugnar, strykgagnar m. m.

Allm. tel. 22 88. Kontor: 22 Skeppsbron 22. Rikstelefon 427.
Allm. tel. 60 19. Försäljning: 5 Strandvägen 5. Rikstelefon 22 20.
Allm. tel. 61 98. Filial: 1 Parnmätaregatan 1. Rikstelefon 20 12.

Husmödrar!
Spara
är lösen för hvarje husmöder med en begränsad hushållspenning!
Huru göra en verkligt stor besparing? Jo, använden i Edra hushåll Pellerins Margarin, Göteborg, som är bäst, dryggast och billigast!

H. G. Söderbergs
Import-Aktiebolag.

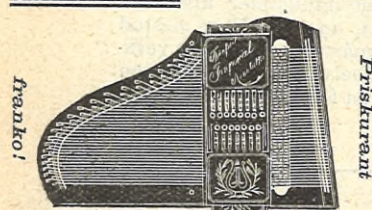

Äkta Marie-Briquetter.

Kontor: Slussplan 63 A.
(Räntmästarehuset)
Allm. Tel. 25 82 & 4 51.
Riks- » 575.

Världens bästa Zittra, lättlärdt inom 1 timme.

Otto Hillman, Göteborg.

Prenumerera genast å
PRAKTISK LÄKAREBOK FÖR SVENSKA HEM,

utarbetad af Provisiälskaren E. Mitander.
Det utförligaste, mest gedigna arbete i denna genre, som hittills på svenskt språk utkommit. Bör ej saknas i något hem. Prenumeration kan ske å alla Sveriges postkontor, äfvensom i hvarje bokhandel, 15 häften — däraf 10 redan färdiga — utkomna å år. Postprenumerationspris endast tre kronor + 30 öres postarvode. I bokhandeln 25 öre häftet. **PRENUMERERA!**

Lotten Ljungdahl's
Hvitvaruaffär
9 Malmöskilnadsgatan 9.
Allm. Telef. 106 04.
Beställningar emottagas å all slags sömnad, äfven då tyg inlämnas.

Undervisning pr korrespondens i
BOKFÖRING
(enkel o. dubbel). Ingen förskottsbetaln.
Tysk Handelskorrespondens.
Bästa resultat garanteras. Prospekt o. profbref gratis.
Malmö Språk- & Handelsinstitut,
Dir. H. S. HERMOD, Söderg. 17, Malmö.

Halsfluss och katarrale åkommor
i mun och svalg undvikas och botas genom att till dagligt bruk som munvatten använda det af en svensk läkare uppfunna preparatet **Azymol**, som dessutom är det verksamaste mot smitta och för all sårbehandling, ekzem, reformar, finnar, utslag m. m. F. Pauli's **Azymol** har erhållit guldmedalj London 1899. Intyg af framstående läkare.
(S. T. A. 66019)

HOSTA,
hals- och bröstkatarrar
öfvergå vid bristande vård och användande af överksamma medel icke sällan till svårare kroniska sjukdomar. Ett godt behandlingsmedel till förekommande häråf är Dr P. Håkansson's Salubrin, om det användes enligt beskrifning till värmande omslag, gurgling och inandning; fördelaktigast och bäst är att för inandningen använda salubrin-inandningsapparat.
Allmänheten varnas mot efterapningar af fabrikatet.

Undervisning i llnnesömnad.
Enkel, praktisk metod (ingen träckling) Vanlig maskin med tillhörande apparater användes. Mönster erhållas. Hvarje kurs (pris 15 kr.) omfattar 1 mån., 2 tim. dagl. Elev syr endast eget arbete. Äfven för fruor att beakta. Karin Egnér, Nybrogatan 63, 4 tr.
(S. T. A. 66149)

Originellaste Fantasmöbel

i fornordisk stil för glödbrenning ell. målning. Pris omålad kr. 25, stoppning af soff- o. stolsitsarne ökar 10: 50.
Målad i hvitt och guld, stoppad 50 kr.
Målning i önskade kulörer verkställes.
Tidaholms Bruks Aktiebolag, Tidaholm.
(Försäljn.-mag. 27 Beridarebang. 27, Sthlm.)

Fru Sofia Larsson, Jönköping.
Örtmixtur
för magsjukdom.

Har rönt exemplörs framgång. Flera tusen människor välsigna den. Rekommenderas af läkare och barnmorskor. 6 fl. på en sats kostar 4: 40 pr sats. Sändes på järnväg mot efterkräf, på båtar endast då den är förut betald. Uppgif den sort, som önskas af de tre sorterna. Endast hel sats sändes.

N:r 1. Hellsöande för kronisk förstoppning, magkatarr m. m.
N:r 2. Hellsöande för magsyra, kolik, gallsten m. m.
N:r 3. Bindande för tarmkatarr, diarré m. m. — Jönköping i januari 1899.
Rikstelefon.
Sofia Larsson, Östra Storgatan 63, Jönköping.

Lifförsäkringsbolaget

Mutual Life

SOLIDT:
Försäkr. fond Kr. 869,000,000
Vinstfond » 165,000,000

POPULÄRT:
Nya försäkringar 1898
Kr. 480,000,000

VINSTGIFVANDE:
Ökning i vinstfonden 1898
Kr. 33,000,000

Mutual Lifes liffförsäkringsbref äro ytterst LIBERALA och lämpa sig utmärkt som säkerhet för borgenärer.

Prospekt och årsberättelse på begäran.

HUFVUDKONTOR FÖR SVERIGE:
STRÖMSBORG, STOCKHOLM.

LARS A. ENEQUIST,
VERKST. DIREKTÖR.

Skura icke
kockkärl med sand och aska, ty däraf slites kärlen och förteningen ut!
Det bästa och angenämaste skur- och rengöringsmedel är **Lagermans Kraft-Skur-Pulver** Säljes hos alla minuthandlare i riket. Ende tillverkare **Kraft-Tvål-Fabriken, Jönköping.**

Clara Fabriks
Stearinljus
CLARA

J. & F. MARTELL'S
COGNAC.
VO
VSO
VSOP
VVSOP

GROSSE & BLACKWELL, LTD
LONDON.

Etablerad 1706. Hofleverantörer till H.M. Drottningen af England.
PICKLES, SÄSER, MARMELADER.
erhållas hos alla större specerihandlare inom riket.

Slakteriaktiebolaget Norrmalms,
Stockholm.

Koncentrerade Bouillon
rekommenderas såsom den bästa och billigaste i handeln förekommande bouillonssort.

I Carolina Östemans Handarbetskola,
Lästmakaregatan 14 & 16,

lämnas undervisning af skickliga lärarinnor till äldre och barn i alla slags Slät- och Konst-sömnader, Märkning, Filetguipure, Knyppling, Macramé, Träsnideri, Glödrörling, Läderplastik, Glasetsning, Spån- och Bastarbeten m. m. Fritt val af arbete och tid. Tillträde när som helst. Billiga priser. Prospekt på begäran.
Broderier, Märkning, Upprätningar och Monteringar utföras på beställning.

Pensionnat de jeunes demoiselles.
Maison de premier ordre. Education soignée. Vie de famille agréable. Confort moderne. Demander le prospectus aux Directrices Mlles Guillaume, Rosevilla, Neuchâtel (Suisse).
(H. 8303 N.)

F. Uhnér & C:o, Möbелtyger, Gardiner, Portièrer, Borddukar, Mattor
— Etablerad 1866 —
22 Fredsgatan 22.
— Reelt och billigast. —
Profver utlämnas till landsorten.

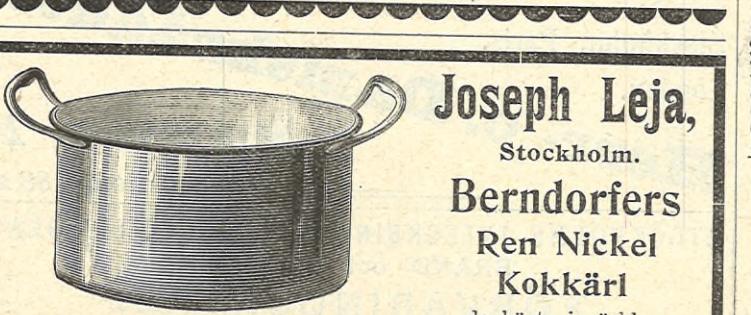
Köp Helsingborgs Galoscher,
billigare, men i alla afseenden fullt jämförliga med ryska.
(S. T. A. H. 4529)

Canfield Armlappar.
Utan sömmar. Utan lukt.
Vattentäta.
Öfverträffadt skyddsmedel för hvarje klädning.

Canfield Rubber Co.,
Hamburg, Grosse Bleichen 16,
Endast äkta med vårt skyddsmärke
»Canfield.»
Garantibevis medföljer hvarje armlapp.

Hållbaraste
äro
Ryska Galoscher
(Petersburgs-Fabrikatet)
därför äfven
billigaste.

Joseph Leja,
Stockholm.
Berndorfers
Ren Nickel
Kokkäril
de bästa i världen.
Köp alltid radiatorsmör!

Sv. Panoptikon
Stockholm.
Största sevärhet.

Nornans Familjsmaskiner
äro öfverträffade genom sin tysta, lätta gång samt vackra sömnad och utstyrel.
Nornans Symaskins-verkstad,
Birger-Jarls-gatan 6, Stockholm.
(S. T. A. 65527)

Fru HILDA ARNESEN behandlar här sjukdomar medelst massage. Behandlingen verkar välgörande på huvudet och nervsystemet. Mottagning 10—2, 5—7. Tel. Östern. 2124. Strandvägen 13, 2 tr. ö. g.

Mitt privata Hem i
Rättvik

för klena personer hålles öppet äfven vintertiden.
Ellen Mellander
G. 88011 (f. d. Sophiasyster).

! Vacker gåfva!

Ett vackert remontoir af garanteradt 13-tidigt silfver och 3 årig garanti, vacker fälguldkedja, vacker ficktoilette med tillbehör, utmärkt 8-bladig pennknif, elegant portmonnä, 1 par manschettknappar af dubbelguld, 1 nickelskiiftig, 1 par förtjusande silfverknappar, 1 nickelsnudsosa, 100 st. diverse för husmodern. Allt jämte herruret endast 10 kr. eller med f. f. elegant damstulur 11 kr. fr. mot efterkräf. En praktfull teaterkikare i elegant etui, underbar optik och mekanik för endast 7 kr. genom **Fabrik Joseph Kessler, Wien I, Porzellang 18.** Reel behandling garanteras. Ombyte tillätes eller pengarne tillbaka.

BRAND
FÖRSÄKRINGS
AKTIEBOLAGET
FENIX
JAKOBSTORG

Pappersmattor.
Starka, vackra gängmattor i olika färger å 65 öre pr meter säljas från Krontorps Gärd, adr. Vermlands Björneborg.

Nya böcker

utkomna på

ALBERT BONNIERS förlag:

RUST ROEST (Fru Sophie Elkan), John Hall.
En berättelse från det gamla Göteborg. 2 delar, 6: 50.

AXEL LUNDEGÅRD, På Höjderna. Historisk roman i 2 delar (STRUENSEE II). 6: 50.

MARIA DURLING, Martall och andra berättelser. 2 kronor.

ANNA WAHLENBERG, Två hustrur. Roman. 3: 75.

FRANS HEDBERG, Från stad och land. Nya Verklighetsbilder och berättelser. 3: 75.

CLARA TSCHUDI, Napoleons moder. Med flera porträtt. 4 kronor.

En synnerligen underhållande bok.

Plats-annonserna
återfinnas i innerarket!